

Я відчуваю обов'язок громадянки Радянського союзу також хочу стати на захист своєї коханої Батьківщини і тих бандитів, які мислять нажитися на нашій крові...

А саме по цій причині я прошу військкомат поза всякої черги направити мене на фронт до військової частини на посаду медсестри.

Звання медсестри військової частини та члена комуністичної партії, в якій я є виконаю з честю" [4, арк. 5]. Даний лист, можна сприймати, як сильно наповнений комуністичною ідеологією, але він сповнений патріотизмом та бажанням захистити свою Батьківщину від потурання її ворогом. Дане послання не було по одиноке чи якимось чином обмежено соціальними прошарками чи професіями.

Взагалі моральний підйом населення був досить значним, ось для прикладу в Одесі в перші місяці війни був взагалі створений оборонний жіночий батальйон в складі 900 дівчат [5, арк. 162]. Також Одеський обком КП(б)У звітував що за період з 25 липня по 1 жовтня всього було мобілізовано в Червону армію та військовий морський флот:

А) Рядового та молодшого командного складу – 142 519 осіб,

– з них на оборону Одеси – 11 519 осіб;

Б) Командного складу 12 955 осіб,

– з них медичного персоналу 3 115 осіб;

Всього: 155 474 особи.

Автотранспорту мобілізовано:

А) вантажівок – 3 201 одиниця;

Б) легкових авто – 492 одиниці;

В) спеціальних авто – 62 одиниці;

Г) тракторів – 340 одиниць;

Д) мотоциклів – 186 одиниць [5, арк. 163].

Отже, можна сказати про значний внесок України в оборону СРСР в період жорстоких оборонних боїв 1941 року. Не зважаю чи на повну підконтрольність з Москви, місцеві партійні органи вдавалися і до самої ініціативи, вживали всіх необхідних заходів для оборони, як України так і СРСР. Можна побачити, певні моменти і негативні, але вони скоріше за все виникали через неготовність радянського керівництва країни до війни, а саме передусім Й.В. Сталіна та його найближче оточення. І тут не головне кількість танків чи літаків, досить важливою віхою є військова логістика. В системі тоталітарності та повної безініціативності, а також раптовістю нападу німецьких військ, партійне керівництво УРСР, все ж не було розгубленим, а діяло разом з військовим фронтовим командуванням і було одним з основних частин та організаторів військової логістики та оборони.

Список використаних джерел

1. Центральний державний архів громадський об'єднань України. – Ф.1. – Оп.23. – Спр.3.
2. Там само. – Ф.1. – Оп.23. – Спр.8.
3. Там само. – Ф.57. – Оп.4. – Спр.16.
4. Там само. – Ф.1. – Оп.23. – Спр.6.
5. Там само. – Ф.57. – Оп.4. – Спр.13.
6. Большая советская энциклопедия / под ред. А.М. Прохорова. 3-е изд. – М.: "Советская энциклопедия", 1971. – Т.5.
7. Народное ополчение в Великой Отечественной войне, 1941–1945 // Большая Советская Энциклопедия / под ред. А.М. Прохорова. 3-е изд. – М.: "Советская энциклопедия", 1974. – Т.17.

References

1. Central'nyj derzhavnyj arhiv gromads'kyj ob'jednan' Ukraïny. – F.1. – Op.23. – Spr.3.
2. Tam samo. – F.1. – Op.23. – Spr.8.
3. Tam samo. – F.57. – Op.4. – Spr.16.
4. Tam samo. – F.1. – Op.23. – Spr.6.
5. Tam samo. – F.57. – Op.4. – Spr.13.
6. Bol'shaja sovetskaja jenciklopedija / pod red. A.M. Prohorova. 3-e izd. – M.: "Sovetskaja jenciklopedija", 1971. – T.5.
7. Narodnoe opolchenie v Velikoj Otechestvennoj vojne, 1941–1945 // Bol'shaja Sovetskaja Jenciklopedija / pod red. A.M. Prohorova. 3-e izd. – M.: "Sovetskaja jenciklopedija", 1974. – T.17.

Rosickiy V. S., graduate student, Research Institute of Ukrainian Studies (Ukraine, Kiev), vadim-rosickij@yandex.ru

Support combat effectiveness Red Army party organ in Ukraine in 1941 through archive documents

The article describes the actions of the Central Committee of the Communist Party of Bolsheviks Vserossijsky, of the Communist Party Central Committee bolshevikiv Ukraine and the other party organizations in support of the Red Army organization, their role and importance in the organization, and welfare, the logistics of the regular army, militia formation. Traced to the level of support for military forces defending the Ukraine in 1941, the amount of financial assistance to the troops. The methods of the party organs the Communist Party Central Committee bolshevikiv Ukraine, the interaction with the military leadership fronts.

Was assess the actions of the Communist Party of Ukraine and senior management of the USSR and the Red Army, both positive and negative, held parallel with the selfless work and dedication of the Ukrainian people before the invasion of the enemy.

Keywords: militia, destroyer battalions, the party front, military district, defense, security, mobilization of volunteers.

Росицкий В. С., аспирант, Научно-исследовательский институт украиноведения (Украина, Киев), vadim-rosickij@yandex.ru

Обеспечение боеспособности РККА партийным органами в Украине в 1941 году, сквозь призму архивных документов

Рассмотрены действия ЦК ВКП(б), ЦК КП(б)У и других партийных организаций в организации поддержки РККА, их роль и значение в организации и улучшении быта, логистики регулярной армии, формировании ополчения. Прослежен уровень обеспечения военных формирований, оборонявших Украину в 1941 году, количество материальной помощи в войска. Рассмотрены методы работы партийных органов КП(б)У, взаимодействие с военным руководством фронтов.

Была дана оценка действиям КП(б)У и высшего руководства СССР и Красной армии, как положительная, так и отрицательная, проведена параллель с самоотверженным трудом и отдачей украинского народа перед нашествием врага.

Ключевые слова: народное ополчение, истребительные батальоны, партия, фронт, военный округ, оборона, обеспечение, мобилизация, добровольцы.

* * *

УДК 94(477)“1960/1980”

Лісовська О. В.
кандидат історичних наук, доцент кафедри історії
України, Уманський державний педагогічний
університет ім. Павла Тичини
(Україна, Умань), LisovskaOlya@gambler.ru

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНА БАЗА УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА В 60–80-ТІ РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ: АНАЛІЗ ПРАЦЬ РАДЯНСЬКИХ ДОСЛІДНИКІВ

Зроблена спроба комплексного аналізу історичних поглядів радянського періоду на становище матеріально-технічної бази українського села в 60–80-ті роки ХХ ст. Автор поставив собі за мету проаналізувати стан наукової розробки проблеми взятої до розгляду. З'ясовано структуру, повноту й достовірність знань про матеріально-технічну базу села. Охарактеризовано великий фактичний матеріал опублікований радянськими дослідниками. Не дивлячись на його ідеологічне спрямування та односторонність, наголошено на його важливості для вивчення історії українського села 1960–1980-х рр. В статті зазначено, що науковці доби “розвинутого соціалізму” акцентували увагу виключно на позитивних аспектах радянської політики.

Ключові слова: історіографія, українське село, сільське господарство, матеріально-технічна база.

Проголошення незалежності України в 1991 році дало поштовх до нового історичного осмислення різних сторін життя українського народу в недалекому минулому, і, зокрема, в 60–80–ті рр. ХХ ст. Це стосується і рівня матеріально–технічного забезпечення сільського населення України. Однак без повного осмислення великої кількості робіт, написаних у 60–х – 80–х рр. ХХ ст., ми не можемо відтворити повну картину історичного процесу, що відбувався під гаслом політики “розвинутого соціалізму”. Звідси випливає актуальність вивчення тих процесів і змін, які відбувалися в житті українського села в минулому.

Автор поставив собі за мету проаналізувати стан наукової розробки проблеми становища матеріально–технічної бази українського населення в 60–80–ті рр. ХХ ст., реалізувавши наступні дослідницькі завдання: вивчити і опрацювати історіографічну базу радянського періоду, дати їй оцінку, відповідним чином систематизувати.

Висвітлення тієї чи іншої проблеми 60–80–х років ХХ століття зводилося до коментування рішень партії. Слабо розкривалися труднощі, суперечності, а недоліки та прорахунки в аграрній політиці взагалі замовчувалися і перебували під грифом “цілком таємно”, ніби їх не існувало. Тому практично весь комплекс дослідницьких проблем, незважаючи на значну кількість публікацій, присвячених розвитку селянства та сільського господарства, в радянській історіографії був достатньо обмежений. Як наслідок, проблеми розвитку матеріального забезпечення аграрного сектору розглядалися в контексті загальної історії розвитку сільського господарства.

Незважаючи на заідеологізованість робіт радянських дослідників, нам не варто ігнорувати наукову спадщину минулого. Адже в ній на основі фактологічного матеріалу, хоч і вибіркового, показано як позитивні, так і негативні явища в сільському господарстві в 60–80–ті роки ХХ ст.

У більшості досліджень відображено лише матеріали позитивного характеру, що ілюстрували виконання партійних постанов та вказівок. У доробку радянських істориків є колективні та узагальнюючі праці з аграрної історії [1; 2]. Вони виконані в характерному для тих часів традиційному стилі і змісті.

Провідне місце у висвітленні проблем села належить П.Панченку. Уперше в українській історіографії 60–80–х років дослідник у праці “Розвиток сільського господарства Української РСР (1959–1980 рр.)” [3] багато планово, комплексно розкрив проблеми сільськогосподарського виробництва, становища села загалом. Проте, перебуваючи під впливом тодішньої дійсності, автор аналізує ці процеси переважно позитивно. Але монографія не втратила своєї наукової актуальності. Особливо цінним у ній є глибина наукового аналізу суспільних процесів.

Серед наукового доробку автора є й інші монографії та статті з окремих аспектів життєдіяльності села. У частині з них основну увагу зосереджено на позитивних моментах [4]. Цінною є спільна праця П.Панченка та А.Євтушенка, в якій розкрито матеріально–технічне становище радгоспів Української РСР в 1917–1980–х роках [5].

У працях В.Плисюка [6] та П.Костики [7] показано спробу запровадження Комуністичною партією науково–технічного прогресу на селі. Ще одну свою монографію П.Костик присвятив питанням розвитку матеріально–технічної бази сільського господарства західних областей УРСР в 1939–1975 рр. [8].

Характеризуючи праці М.Дмитроченка [9], Є.Соломка [10], І.Сиваченка [11] слід зазначити, що хоча в них і були розглянуті питання інтенсифікації сільського господарства, однак автори намагалися відстоювати офіційну політичну лінію екстенсивного розвитку галузі. Відповідно відбувалася підміна понять та зміщення акцентів, за яких, як визначальні і вирішальні, розглядалися кількісні, а не якісні показники.

Ряд дисертаційних досліджень 1960–1980–х рр. торкалися питань матеріально–технічного забезпечення села. Так, Є.Власов, ввівши у науковий обіг матеріали поточних архівів Міністерства сільського господарства і продовольства, його місцевих органів спробував показати проблеми сільськогосподарського виробництва [12]. В.Касьяненко показав вплив матеріально–технічної бази на відтворення кваліфікованої робітничої сили в сільському господарстві [13]. Ю.Квасов у дусі того часу дослідив діяльність КПРС, спрямовану на розвиток матеріально–технічно забезпечення села [14].

Певною новизною підходів та оцінок проблем, що досліджуються відзначається дисертаційне дослідження А.Титова [15], в якому здійснено спробу об’єктивно (для того часу) показати шляхи розвитку і вдосконалення матеріально–технічної бази сільського господарства Української РСР в 1976–1980 роках.

Економічна ефективність, перспективні напрямки, планування капітальних вкладень у сільськогосподарське виробництво та в засоби механізації стали об’єктом наукових зацікавлень І.Дороша [16] та С.Дидковського [17], які, зокрема, наголошують, що капітальні вкладення та подальше зміцнення матеріально–технічної бази – головні фактори інтенсифікації аграрного виробництва.

Широке коло питань, пов’язаних з електрифікацією трудомістких процесів у сільському господарстві, висвітлено в праці М.Журавльова [18]. Праця М.Черненка була присвячена показу зусиль по забезпеченню сільського господарства енергетичними потужностями, електрифікації і механізації виробничих процесів [19]. В дослідженні Ю.Бабенка, Г.Гладкова, Г.Клименка та ін. [20] було наголошено на провідному значенні електрифікації не лише для розвитку матеріально–технічної бази села, але й для побудови матеріально–технічної бази комунізму. І.Дорош обґрунтував ефективність капітальних вкладень у сільську електрифікацію [21].

Процеси механізації сільського господарства, нормування механізованих робіт, ефективність використання техніки досліджували А.Яворський [22], Г.Гуркин та В.Минухин [23]. Реальні соціально–економічні явища і процеси обов’язково подавалися через призму організаторської та політико–виховної діяльності сільських райкомів партії, колгоспних і радгоспних партійних організацій України, так як в дослідженні Ф.Гинайла [24]. Проте перебуваючи під

впливом офіційних установок, автори намагалися головним чином акцентувати увагу на позитивних моментах механізованих робіт, оминаючи наявні прорахунки.

Докладному аналізу проблем механізації виробничих процесів на селі, технічного переозброєння сільського господарства на базі науково-технічної революції присвячені статті М.Дмитроченка та С.Мохненка [25], М.Леонової та С.Кердиваре [26]. Зміцнення матеріально-технічної бази сільського господарства ці автори розглядали з точки зору перспектив впровадження нових форм організації виробництва, переходу на інтенсивний шлях його розвитку.

Питання функціонування радгоспів, здійснення в них економічної реформи, переведення на повний госпрозрахунок висвітлено в працях А.Євтушенка [27] та Л.Клецького [28]. Окремий розділ праці М.Погорелова та Ю.Пахомова присвячено інтенсифікації сільського господарства в радгоспах УРСР [29]. Однак ще раз зауважимо: радянські вчені працювали в умовах панування офіційної ідеології, коли основна увага зосереджувалася переважно на позитивних моментах.

Проблеми стану соціального розвитку села всебічно проаналізовано в працях кінця 80-х – початку 90-х рр., зокрема це дослідження П.Панченка та В.Чишка [30], Л.Вітрук [31], в яких автори на основі фактів та даних, на той час ще не введених у науковий обіг, починають більш об'єктивно аналізувати різнобічні процеси в сільськогосподарському виробництві та житті трудівників села. Відзначимо, що в усіх монографіях надто перебільшено роль державних капіталовкладень у здійснення житлового будівництва.

Майже всі зазначені вище праці дослідників не торкалися принципових проблем сільського господарства: ціноутворення, податкової та кредитної політики, системи управління аграрним сектором, рівня освіченості кадрового забезпечення, збільшення якісних, а не кількісних показників. Замовчувалося, що в розвитку сільського господарства використовувалися переважно екстенсивні методи господарювання.

Отже, на першому етапі розвитку вітчизняної історіографії з обраної нами для дослідження теми домінувало однобоке її висвітлення. Дослідники акцентували увагу виключно на позитивних аспектах радянської політики на селі. Не зважаючи на це, проаналізовані праці є науковою спадщиною минулого.

Список використаних джерел

1. Історія селянства Української РСР: в 2 т. / [відп. ред. І.І. Компанієць та ін.]. – К.: Наукова думка, 1967. – Т.2: Від Великого жовтня до наших днів. – 1967. – 534 с.; іл.
2. Історія селянства Української РСР 1917–1989 рр.: Науково-допоміжний бібліографічний показник / [відп. ред. Л.Ю. Овдієнко]. – К.: АН УРСР, 1990. – 658 с.
3. Панченко П.П. Развитие сельского хозяйства Украинской ССР (1959–1980 гг.) / П.П. Панченко. – К.: Наукова думка, 1980. – 287 с.
4. Панченко П.П. Развитие общественно-политической жизни современного села УССР, 1960–1984 / П.П. Панченко. – К.: Наукова думка, 1985. – 262 с.
5. Панченко П.П. Радгоспи: Шлях становлення і розквіту (1917–1980): на матеріалах УРСР / П.П. Панченко, А.П. Євтушенко. – К.: Вища школа, 1982. – 264 с.
6. Плисюк В.П. Радянське село в умовах розвинутого соціалізму. Діяльність Комуністичної партії України з

удосконалення соціалістичних суспільних відносин на селі (1965–1978 рр.) / В.П. Плисюк. – Львів: Вища школа, 1986. – 135 с.

7. Костик П.С. Партиєне керівництво науково-технічним прогресом на селі (1965–1982) / П.С. Костик. – Львів: Вища школа, 1986. – 141 с.

8. Костик П.С. У боротьбі за технічне оснащення сільського господарства: діяльність Компартії України по створенню і дальшому розвитку матеріально-технічної бази сільського господарства західних областей УРСР (1939–1975 рр.) / П.С. Костик. – Львів: Вища школа, 1980. – 236 с.

9. Дмитроченко М.Ф. На пути развития хозяйственной самостоятельности колхозов: из опыта партийных организаций Украины (1966–1987 гг.) / М.Ф. Дмитроченко. – Х.: Вища школа, 1988. – 168 с.

10. Соломко Є.Т. Аграрна політика в дії: Діяльність комуністичної партії України з розвитку соціально-політичної і виробничої активності трудівників села / Є.Т. Соломко. – К.: Вища школа, 1980. – 188 с.

11. Сиваченко І.Ю. Дорогу – агрокомплексу! (Шляхи індустріалізації сільськогосподарського виробництва) / І.Ю. Сиваченко. – К.: Знання УРСР, 1970. – 47 с.

12. Власов Е.Л. Научно-техническая революция и проблемы развития социалистического сельскохозяйственного производства: автореф. дис. ... канд. фил. наук / Е.Л. Власов. – Л., 1975. – 18 с.

13. Касьяненко В. Матеріально-технічна база і розширене виробництво кваліфікованої робочої сили в соціалістичному сільському господарстві: автореф. дис. ... канд. екон. наук / В.Касьяненко. – М., 1970. – 23 с.

14. Квасов Ю.П. КПСС – організатор боротьби робочого класу за укріплення і розвиток матеріально-технічної бази сільського господарства в 1965–1970 гг.: автореф. дис. ... канд. ист. наук / Ю.П. Квасов. – Л., 1978. – 16 с.

15. Титов А.И. Пути развития и совершенствования материально-технической базы сельского хозяйства Украинской ССР (1976–1980 гг.): автореф. дис. ... канд. ист. наук / А.И. Титов. – К., 1989. – 16 с.

16. Дорош І.Й. Економічна ефективність і перспективні напрями капітальних вкладень в сільське господарство / І.Й. Дорош. – К.: Знання УРСР, 1969. – 26 с.

17. Дидковський С.А. Планирование, экономика и учет ремонтных работ в мастерских “Сельхозтехника” / С.А. Дидковський. – К.: Знання УРСР, 1972. – 404 с.

18. Журавльов М.М. Електрифікація сільського господарства та її економічне значення / М.М. Журавльов. – К.: Знання УРСР, 1966. – 24 с.

19. Черненко М.С. Значення електрифікації у створенні матеріально-технічної бази комунізму. (Політекономічний нарис на матеріалах сіл господарства УРСР) / М.С. Черненко. – К.: Видавництво Київського університету, 1964. – 252 с.

20. Бабенко Ю.А. Електрифікація України / Ю.А. Бабенко, Г.С. Гладков, Г.А. Клименко. – К.: Держтехвидав літ., 1960. – 278 с.

21. Дорош І.Й. Ефективність капітальних вкладень у сільську електрифікацію / І.Й. Дорош. – К.: Видавництво Укр. акад. с.–г. наук, 1962. – 96 с. з карт.

22. Яворський А.А. Застосування тракторів на тваринницьких фермах / А.А. Яворський. – К.: Держсільгоспвидав УРСР, 1962. – 94 с. з іл.

23. Гуркин Г.А. Нормирование тракторных работ / Г.А. Гуркин, В.С. Минухин. – Харьков: Кн. изд., 1961. – 69 с. з іл.

24. Гинайло Ф.Т. Нормування механізованих сільськогосподарських робіт / Ф.Т. Гинайло. – К.: Урожай, 1966. – 279 с.

25. Дмитроченко М.Ф. Некоторые вопросы руководства партийных организаций Украины интенсификацией сельскохозяйственного производства (1961–1975 гг.) / М.Ф. Дмитроченко, С.С. Мохненко // Научные труды по истории КПСС. – 1980. – Вып.106. – С.12–21.

26. Леонова М.В. Руководство коммунистической партии укреплением материально-технической базы сельского хозяйства / М.В. Леонова, С.А. Кердивар // Научные труды по истории КПСС. – 1978. – Вып.94. – С.36–48.

27. Євтушенко А. Радгоспи України за 50 років Радянської влади. (Матеріали на допомогу лектору) / А.Євтушенко. – К.: Знання УРСР, 1967. – 29 с.

28. Клецький Л.М. Радгоспи в умовах економічної реформи / Л.М. Клецький. – К.: Знання УРСР, 1969. – 48 с.

29. Погорелов М.С. Економічна реформа в радгоспах

/ М.С. Погорелов, Ю.М. Пахомов. – К.: Знання УРСР, 1970. – 48 с.
 30. Панченко П.П. Украинское село на путях научно-технического прогресса: Достижения и просчеты (60–80-е гг.) / П.П. Панченко, В.С. Чижко. – К.: Наукова думка, 1989. – 184 с. – (АН УССР, Ін-т ист.).
 31. Витрук Л.Д. Улучшение социально-бытовых условий жизни трудящихся УССР (60–80-е гг.) / Л.Д. Витрук. – К.: Наукова думка, 1986. – 183 с. – (АН УССР, Ін-т ист.).

References

- Istoriya seljanstva Ukraïns'koi' RSR: v 2 t. / [vidp. red. I.I. Kompanijec' ta in.]. – K.: Naukova dumka, 1967. – T.2: Vid Velykogo zhovtnja do nashyh dniv. – 1967. – 534 s.; il.
- Istoriya seljanstva Ukraïns'koi' RSR 1917–1989 rr.: Naukovo-dopomizhnyj bibliografichnyj pokazchych / [vidp. red. L.Ju. Ovdijenko]. – K.: AN URSSR, 1990. – 658 s.
- Panchenko P.P. Razvitie sel'skogo hozjajstva Ukrainkoj SSR (1959–1980 gg.) / P.P. Panchenko. – K.: Naukova dumka, 1980. – 287 s.
- Panchenko P.P. Razvitie obshhestvenno-politicheskoj zhizni sovremennoogo sela USSR, 1960–1984 / P.P. Panchenko. – K.: Naukova dumka, 1985. – 262 s.
- Panchenko P.P. Radgospo: Shljah stanovlennja i rozkvitu (1917–1980): na materialah URSSR / P.P. Panchenko, A.P. Jevtushenko. – K.: Vyshha shkola, 1982. – 264 s.
- Plysjuk V.P. Radjans'ke selo v umovah rozvynutogo socializmu. Dijal'nist' Komunistychnoi' partii' Ukraïny z udoskonalennja socialistychnyh suspil'nyh vidnosyn na seli (1965–1978 rr.) / V.P. Plysjuk. – L'viv: Vyshha shkola, 1986. – 135 s.
- Kostyk P.S. Partijne kerivnytvo naukovo-tehnichnym progresom na seli (1965–1982) / P.S. Kostyk. – L'viv: Vyshha shkola, 1986. – 141 s.
- Kostyk P.S. U borot'bi za tehnicne osnashhennja sil'skogo gospodarstva: dijal'nist' Kompartii' Ukraïny po stvorennyju i dal'shomu rozvytku material'no-tehnichnoi' bazy sil'skogo gospodarstva zahidnyh oblasteh URSSR (1939–1975 rr.) / P.S. Kostyk. – L'viv: Vyshha shkola, 1980. – 236 s.
- Dmitrochenko M.F. Na puti razvitija hozjajstvennoj samodejatel'nosti kolhozov: iz opyta partijnyh organizacij Ukrainy (1966–1987 gg.) / M.F. Dmitrochenko. – H.: Vyshha shkola, 1988. – 168 s.
- Solomko Je.T. Agarna polityka v dii': Dijal'nist' komunistychnoi' partii' Ukraïny z rozvytku social'no-politychnoi' i vyrobychnoi' aktyvnyhoi' trudivnykiv sela / Je.T. Solomko. – K.: Vyshha shkola, 1980. – 188 s.
- Syvachenko I.Ju. Dorogu – agrokompleksu! (Shljahy industrializacii sil'skogospodars'kogo vyrobnnytva) / I.Ju. Syvachenko. – K.: Znannja URSSR, 1970. – 47 s.
- Vlasov E.L. Nauchno-tehnicheskaja revolucija i problemy razvitija socialisticheskogo sel'skohozjajstvennoogo proizvodstva: avtoref. dis. ... kand. fil. nauk / E.L. Vlasov. – L., 1975. – 18 s.
- Kas'janenko V. Material'no-tehnicheskaja baza i rasshirennoe vosproizvodstvo kvalificirovanoj rabochej sily v socialisticheskom sel'skom hozjajstve: avtoref. dis. ... kand. jekon. nauk / V.Kas'janenko. – M., 1970. – 23 s.
- Kvasov Ju.P. KPSS – organizator bor'by rabocheho klassa za ukreplenie i razvitie material'no-tehnicheskoi' bazy sel'skogo hozjajstva v 1965–1970 gg.: avtoref. dis. ... kand. ist. nauk / Ju.P. Kvasov. – L., 1978. – 16 s.
- Titov A.I. Puti razvitija i sovershenstvovannja material'no-tehnicheskoi' bazy sel'skogo hozjajstva Ukrainkoj SSR (1976–1980 gg.): avtoref. dis. ... kand. ist. nauk / A.I. Titov. – K., 1989. – 16 s.
- Dorosh I.J. Ekonomichna efektyvnist' i perspektyvni naprjamky kapital'nyh vkladov v sil's'ke gospodarstvo / I.J. Dorosh. – K.: Znannja URSSR, 1969. – 26 s.
- Didkovs'kij S.A. Planirovanie, jekonomika i uchet remontnyh rabot v masterskih "Sel'hoztehnika" / S.A. Didkovs'kij. – K.: Znannja URSSR, 1972. – 404 s.
- Zhuravl'ov M.M. Elektryfikacija sil'skogo gospodarstva ta i' ekonomichne znachennja / M.M. Zhuravl'ov. – K.: Znannja URSSR, 1966. – 24 s.
- Chernenko M.S. Znachennja elektryfikacii' u stvorenni material'no-tehnichnoi' bazy komunizmu. (Politekonomichnyj narys na materialah sil gospodarstva URSSR) / M.S. Chernenko. – K.: Vydavnytvo Kyi'vs'kogo universytetu, 1964. – 252 s.
- Babenko Ju.A. Elektryfikacija Ukraïny / Ju.A. Babenko, G.S. Gladkov, G.A. Klymenko. – K.: Derzhtehvydav lit., 1960. – 278 s.
- Dorosh I.J. Efektyvnist' kapital'nyh vkladov u sil's'ku

- elektryfikaciju / I.J. Dorosh. – K.: Vydavnytvo Ukr. akad. s.–g. nauk, 1962. – 96 s. z kart.
 22. Javors'kij A.A. Zastosuvannja traktoriv na tvarynnyč'kyh fermah / A.A. Javors'kij. – K.: Derzhsil'gospvydav URSSR, 1962. – 94 s. z il.
 23. Gurkin G.A. Normirovanie traktornyh rabot / G.A. Gurkni, V.S. Minuhin. – Har'kov: Kn. izd., 1961. – 69 s. z il.
 24. Gynajlo F.T. Normuvannja mehanizovanyh sil'skogospodars'kyh robit / F.T. Gynajlo. – K.: Urozhaj, 1966. – 279 s.
 25. Dmitrochenko M.F. Nekotorye voprosy rukovodstva partijnyh organizacij Ukrainy intensifikacij sel'skohozjajstvennoogo proizvodstva (1961–1975 gg.) / M.F. Dmitrochenko, S.S. Mohnenko // Nauchnye trudy po istorii KPSS. – 1980. – Vyp.106. – S.12–21.
 26. Leonova M.V. Rukovodstvo kommunisticheskoj partii ukrepleniem material'no-tehnicheskoi' bazy sel'skogo hozjajstva / M.V. Leonova, S.A. Kerdivarje // Nauchnye trudy po istorii KPSS. – 1978. – Vyp.94. – S.36–48.
 27. Jevtushenko A. Radgospo Ukraïny za 50 rokov Radjans'koi' vldy. (Materialy na dopomogu lektoru) / A.Jevtushenko. – K.: Znannja URSSR, 1967. – 29 s.
 28. Kleč'kij L.M. Radgospo v umovah ekonomichnoi' reformy / L.M. Kleč'kij. – K.: Znannja URSSR, 1969. – 48 s.
 29. Pogorjelov M.S. Ekonomichna reforma v radgospah / M.S. Pogorjelov, Ju.M. Pahomov. – K.: Znannja URSSR, 1970. – 48 s.
 30. Panchenko P.P. Ukrainское село на путях научно-технического прогресса: Достизhenija i proshchety (60–80-е гг.) / P.P. Panchenko, V.S. Chishko. – K.: Naukova dumka, 1989. – 184 s. – (AN URSSR, In-t ist.).
 31. Vitruk L.D. Uluchshenie social'no-bytovyh uslovij zhizni trudjashihhsja URSS (60–80-е гг.) / L.D. Vitruk. – K.: Naukova dumka, 1986. – 183 s. – (AN URSSR, In-t ist.).

Lisovska O. V., Ph.D. (History), assistant professor of History of Ukraine Chair, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University (Ukraine, Uman), LisovskaOlya@rambler.ru

Facilities and resources of Ukrainian villages in 60–80 years of the XX century: the analysis of the Soviet researchers' works

The article deals with complex analysis of historical views of the Soviet period to the state of facilities and resources in Ukrainian villages in the 60–80 years of the XX century. The author has the task to analyze the scientific background of the investigated problem. The structure, completeness and reliability of knowledge about village facilities and resources have been elucidated. The extensive factual materials published by the Soviet researchers have been characterized. Despite of these publications' ideological orientation and insufficiency, their importance for studying the history of Ukrainian villages has been emphasized 1960–1980 years. The article states that the scientists of "developed socialism" period focused exclusively on the positive aspects of the Soviet policy.

Keywords: historiography, Ukrainian village, agriculture, village facilities and resources.

Лисовская О. В., кандидат исторических наук, доцент кафедры истории Украины, Уманский государственный педагогический университет им. Павла Тычины (Украина, Умань), LisovskaOlya@rambler.ru

Материально-техническая база украинского села в 60–80-е годы XX в.: анализ работ советских исследователей

Сделана попытка комплексного анализа исторических взглядов советского периода на положение материально-технической базы украинского села в 60–80-е годы XX в. Автор поставил перед собой цель проанализировать состояние научной разработки проблемы взятой к рассмотрению. Выяснено структуру, полноту и достоверность знаний о материально-технической базе села. Охарактеризован большой фактический материал, опубликованный советскими исследователями. Несмотря на его идеологическое направление и односторонность, отмечена его важность для изучения истории украинского села 1960–1980-х гг. В статье указано, что ученые эпохи "развитого социализма" акцентировали внимание исключительно на положительных аспектах советской политики.

Ключевые слова: историография, украинское село, сельское хозяйство, материально-техническая база.

* * *